

Erik Bouwer

Internettaks of tracking & tracing?

MOET EEN *CONTENTPOLITIE* MET DE SCEPTER ZWAAIEN ALS HET GAAT OM HET KLAKKELOOS OVERNEMEN VAN ONLINE WERK VAN KRANTENREDACTIES? ZET EEN INTERNETTAKS ZODEN AAN DE DIJK? EEN DING IS ZEKER: HET DEBAT OVER DE GRENZEN VAN HET AUTEURSRECHT IS WEER FLINK OPGELAAID.

Met het voorstel van de Commissie Brinkman om onder andere een internettaks te gaan heffen waarmee de Nederlandse dagbladers gesubsidieerd zou kunnen worden, is de discussie over oude en nieuwe businessmodellen voor de gedrukte media weer actueel. Daarbij gaat het uiteindelijk om de wijze waarop met eigendoms- en exploitatierechten wordt omgegaan: over vraag en aanbod, en over vrijgeven en beschermen. De auteursrechtenwerkgroep van Arda Gerkens heeft het vooral in het saneren van de auteursrechtenorganisaties en het invoeren van nieuwe controletechnologie gezocht.

Gespannen voet

Op 17 juni is *Het Auteursrecht*, een rapport van de parlementaire Werkgroep Auteursrecht aangeboden aan de commissies voor Justitie en Economische Zaken. De werkgroep, bestaand uit voorzitter Arda Gerkens (SP), Nicolien van Vroonhoven-Kok (CDA), Pauline Smeets (PvdA) en Fred Teeven (VVD) concludeert: “De expansie van internet en het relatief ongecontroleerde gebruik van internet leven continu op gespannen voet met de rechten van creatieve geesten in onze informatiemaatschappij. De werkgroep heeft zich bij haar werkzaamheden terdege gerealiseerd dat de grenzen van de feitelijke mogelijkheden tot handhaving van het auteursrecht in zicht komen”.

Daarmee lijkt het einde van de klassieke auteurswet in zicht. Werkgroep lid Fred Teeven gaf alvast het goede voorbeeld: hij werd er via het weblog Frankwatching fijntjes op gewezen dat hij – zonder toestemming van een fotograaf – beeldmateriaal op zijn eigen website had geplaatst.

Nieuwe inzichten?

De werkgroep heeft haar werk gedaan door gesprekken te voeren met betrokkenen en experts, maar een verantwoording op dit vlak ontbreekt in het rapport. De twee vragen die de werkgroep centraal heeft gesteld, zijn open deuren:

werkt het auteursrecht niet te zeer door op allerlei gebieden? En: werkt het auteursrecht niet al te blokkerend in onze informatiemaatschappij? De werkgroep komt daarbij tot de volgende algemene conclusies. De ontwikkeling van het auteursrecht in Europa verkeert “in een soort van crisis”, waarbij wetgeving en nieuwe beleidskaders niet het enige antwoord kunnen zijn van de regering.

Technologische ontwikkelingen, aldus de opstellers, zetten het auteursrecht zodanig onder druk dat gebruik van informatieproducten steeds meer plaatsvindt in de privésfeer. Dat heeft een mentaliteitsverandering bij het grote publiek teweeggebracht die niet zomaar is terug te draaien. De werkgroep stelt dat de wettelijke kaders verouderd zijn; problemen zijn tot nu toe te vaak opgelost via ad-hocwetgeving, zonder structureel wijzigingen aan te brengen in de vigerende wetgeving.

Opmerkelijk, want in dezelfde periode dat deze werkgroep zijn werk deed, is wetgeving in de maak bij de Tweede Kamer, gericht op het wettelijk regelen van het toezicht op de collectieve beheersorganisaties (CBO's, waarvan bij sommige de financiële situatie ondoorzichtig is). Een teveel aan collectieve beheersorganisaties maakt het moeilijk om het toezicht te versterken, aldus het rapport.

Ondertussen suggereerde Kamerlid Atsma dat er misschien wel een soort *contentpolitie* moet komen, die in de gaten houdt wie ongeoorloofd online content van andere partijen gebruikt. Atsma gelooft niet in een internethedding; hij stelt op nieuwssite nu.nl dat het probleem in de markt zelf zit. Hij vindt het onbegrijpelijk en ontoelaatbaar dat het werk van krantenredacties klakkeloos wordt overgenomen: “Met een heffing pleit je eigenlijk slecht gedrag goed.” Atsma denkt aan de NVJ, het Commissariaat voor de Media en misschien ook wel aan de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) als organen die een rol zouden kunnen spelen in het toezicht. Ook verwijst de werkgroep naar de grootschalige (internationale) veranderende maatschappelijke opvattingen rondom de *free flow of information*, die wordt beleefd als een



RESERVE NOTE
HG 72831633 A
ONE HUNDRED DOLLARS
A 2017
HG 72831
Secretary of the Treasury
JANUARY 2009

ONE HUNDRED DOLLARS
WE FIRST
HUNDRED DOLLARS
100

recht op toegang op informatie die niet als vanzelfsprekend gratis zou moeten zijn. De vraag waar en in hoeverre deze beweging overheersend is, wordt niet gesteld. Er zijn wel meer maatschappelijke opvattingen met een internationaal karakter, zoals het toenemende verzet tegen exorbitante salarissen of – in andere regionen – het toenemende verzet tegen de islam.

Het interpreteren van de free-flow-of-information-ontwikkeling behoorde duidelijk niet tot de scope van het rapport. De opstellers gaan zelfs een stap verder. Ze geven aan dat ook de opvattingen van de makers, de auteurs, zelf veranderen: “Bepaalde makers, vooral wetenschappers en filosofen, maar ook steeds meer populaire muziekgroepen, vinden een onbeperkte uitwisseling van informatie belangrijker dan claims op die uitwisseling van informatie. Dat heeft tot gevolg gehad dat er min of meer twee groepen van makers zijn ontstaan: de onafhankelijken en de claimers.”

Ook hier wordt vergeten te duiden wat de omvang van die twee groepen zijn, waar hun belangen liggen en dat er nog een grote derde groep is, namelijk die van de onbewust onbekwamen. Dan gaat het om mensen die denken dat het internet een paradijs is: pas als er een creditcardnummer moet worden opgegeven, hebben de bits en bytes een waarde.

Eenzijdig

Het rapport van de werkgroep Gerken is tekenend voor de discussie over de digitalisering van de samenleving. Veel aandacht in het rapport gaat uit naar de muziekindustrie. Over de gedrukte media (schrijvers, journalisten) wordt het volgende gezegd: “Schrijvers, vertalers, scenarioschrijvers, journalisten en columnisten roeren zich in het debat van het auteursrecht, daar waar het gaat om hun individueel recht op vergoeding. Een deel van die rechten op vergoeding kan door de individuele schrijver geregeld worden met hun opdrachtgevers. Nu heeft zich in de uitgeverwereld de afgelopen jaren een schaalvergroting voorgedaan, waardoor voor auteurs steeds meer zaken worden geregeld via standaard leveringsvoorwaarden. Auteurs klagen over het misbruiken van de marktmacht door de uitgevers en het ontberen van een sterke onderhandelingspositie.”

Volgens het rapport, dat verder niet aangeeft welke gesprekspartners verantwoordelijk waren voor bepaalde opvattingen, geven auteurs aan dat er knellende leveringsvoorwaarden bestaan. Het gaat dan bijvoorbeeld om beperkingen in het recht op hergebruik in andere bladen en websites van het concern waarbij schrijvers hun eigen stukken niet meer op hun eigen website mogen plaatsen of exclusiviteitsbepalingen en het recht van opdrachtgevers om namens de auteur het stuk door te verkopen, te laten bundelen of te laten vertalen voor niets.

Het rapport gaat niet in op auteursrechtsschendingen waar auteurs mee te maken hebben (waarbij in bepaalde geval-

len de CBO's een scheve schaats rijden). Dat is jammer, want zo wordt de discussie weer gestuurd in de richting van goede deals die auteurs moeten maken met hun opdrachtgevers. Het meest nijpende probleem zit hem nu juist in partijen (opdrachtgevers of derden) die helemaal geen boodschap hebben aan het eigendom van andermans werk, maar het gewoon exploiteren.

Creative Commons

Ook deze werkgroep ziet Creative Commons (CC) als een kans om “de distributie en het gebruik van auteursrechtelijk beschermde literatuur, fotografie, muziek, film en wetenschappelijk werk via het internet zoveel mogelijk te stimuleren, zonder dat inbreuk wordt gemaakt op het auteursrecht.”

Daarmee wordt de indruk gewekt dat CC een oplossing kan bieden voor de schendingen van het auteursrecht, iets waar nu juist de Auteurswet voor bedoeld is. Wanneer de rechten van de makers worden gerespecteerd zoals de Auteurswet oplegt, is er helemaal geen CC nodig. Met andere woorden: het CC-stelsel biedt handvatten voor het kenbaar maken van de verschillende soorten hergebruik die de maker toestaat, maar wanneer het misgaat biedt het CC-stelsel geen soelaas. Met een nieuwe auteurswet is het maar de vraag wat er overblijft van de rechten van de maker.

Ook om een andere reden is het rapport een schertsvertoning. Door de voortschrijdende technologie, zo constateren de auteurs, wordt het steeds gemakkelijker om materiaal te

Essentials organiseert op 11 november – aan de vooravond van het NVB Jaarcongres 2009 – het IK Kennisdebat over de veranderende informatiesamenleving, met aandacht voor privacy (bewaarplicht, maar ook het volgen van online gedrag, Google Streetview), eigendomsrecht/auteursrecht en web 2.0, betrouwbaarheid van informatie, digitalisering en het grijze gebied tussen werk en privé als het gaat om online activiteiten. Een verslag hiervan wordt gepubliceerd in het decembernummer van IK.

Enkele aanbevelingen uit het rapport van de Werkgroep Gerken:

- Nederland moet het voortouw nemen om met de andere lidstaten van de EU de Europese regelgeving te moderniseren;
- Er moet één incasso-organisatie komen waardoor er één loket voor het midden- en kleinbedrijf ontstaat;
- Als de entertainmentindustrie de komende jaren voor een goed licentiemodel zorgt, dat niet meer uitgaat van dragers en apparatuur, kan de thuishopieregeling vervallen en kan Justitie het op grote schaal gebruikmaken van illegaal aanbod strafrechtelijk gaan aanpakken.

delen, maar toch ziet de werkgroep wel iets in een technologische oplossing – er niet bij stilstaand dat technologische beveiligingsoplossingen altijd een even tijdelijk als kwetsbaar karakter hebben.

Up- en downloaden

De werkgroep merkt op dat er veel beeld en muziek via internet wordt verspreid, in de meeste gevallen zonder toestemming van de rechthebbenden. Internetheffingen worden door de werkgroep niet als effectief en fair beschouwd – hetgeen niet aansluit bij een van de gelijktijdig uitgebrachte adviezen van de Commissie Brinkman. Het strafbaar stellen van downloaden wordt door de minister van Justitie en de Tweede Kamer niet wijs geacht. Het zou moeilijk te handhaven zijn, want dan moet in de huiskamer worden gecontroleerd wat iemand doet.

De aanbieder, de uploader, is wel strafbaar wanneer hij geen toestemming voor de verspreiding heeft van de rechthebbende. De aanbieder openbaart namelijk de muziek of film waarvoor hij toestemming nodig heeft en eventuele vergoeding verschuldigd is. Een dergelijke regel zou ook kunnen gelden voor publicaties, maar hier wordt geen aandacht aan geschonken.

Voor de handhaving op de ongeoorloofde verspreiding van auteursrechtelijk beschermd materiaal zijn twee organisaties verantwoordelijk: FIOD/ECD en Stichting BREIN (Bescherming Rechten Entertainment Industrie Nederland). BREIN is een private organisatie die kleine(re) en grote overtreeders aanschrijft en boetes op kan leggen. Wanneer de overtreeders door blijven gaan, kan BREIN een rechtszaak aanspannen. In samenwerking met de internetproviders kan BREIN zelfs websites laten verwijderen waar auteursrechtelijk materiaal illegaal wordt aangeboden.

Deep Packet Inspection

Toch is dit niet bijzonder effectief; met het oog op ingewikkelde constructies rondom *torrent sites* beveelt de werkgroep onder andere aan, dat bij wet geregeld dient te worden dat personen of bedrijven, die aantoonbaar massale distributie van illegaal gekopieerde bestanden geheel of ten dele faciliteren of commercieel exploiteren, aansprakelijk of strafbaar zijn.

De werkgroep ziet in DPI (Deep Packet Inspection) een oplossing om ook grootschalig downloaden van beschermde werken aan te pakken en strafbaar te stellen. Het uploaden behoeft geen aanpassing; dat is zoals gezegd al strafbaar. De DPI-techniek, waarbij er gekeken wordt naar de herkomst van het digitale materiaal, heeft vooral consequenties voor de privacy van burgers. Zo zullen internetproviders in nieuwe situaties – namelijk bij vermoedelijke auteursrechtsschendingen (weer eens wat anders dan terrorismedreiging) – informatie moeten gaan afgeven over het online gedrag

van hun klanten. Verder is lastig te bepalen waar privégebruik (het downloaden van films voor vertoning in de privésfeer) overgaat in structureel downloaden voor doeleinden die niet meer te vereenzelvigen zijn met privégebruik. De werkgroep heeft voorts veel kritiek op de collectieve beheersorganisaties (CBO's). Deze partijen, verenigd in VOI©E, zijn niet transparant in onkosten die moeten worden afgedragen door de licentiehouders; zijn niet duidelijk over de gelden die 'hangend' zijn (wel geïncasseerd, maar niet afgedragen aan rechthebbenden) en er zijn vooral teveel verschillende partijen.

De werkgroep wekt de indruk dat het bedrijfsleven op dit punt steen en been klaagt en men vindt ook dat er op dit vlak veel moet verbeteren. De werkgroep heeft het gevoel dat de collectieve beheersorganisaties zich te eenzijdig hebben georiënteerd op de rechthebbenden – maar dat is wellicht wat overdreven. VOI©E positioneert zich als overkoepelend orgaan met onder andere een klachtenregeling, maar het is de werkgroep niet duidelijk wat er met de klachten gebeurt. Verder doet de werkgroep de aanbeveling dat in de (nieuwe) Auteurswet regels moeten worden opgenomen over de werkwijzen van de CBO's.

Tussenoplossingen of niet?

Uit het voorstel van Atsma en ook uit het rapport van de werkgroep Gerkens blijkt echter dat voor opsporing van schendingen wel degelijk gedacht wordt aan instituties en technologische oplossingen. Die ideeën zijn opvallend, omdat ze onderstrepen dat controle op beschermde werken noodzakelijk blijft. De vraag is of dat tussenoplossingen zijn – in afwachting van nieuwe businessmodellen waarmee makers minder afhankelijk worden van hergebruik en misbruik – of dat het gaat om een definitieve keuze: op creatief werk berusten eigendomsrechten, ongeacht de digitale toekomst. In dat licht is de laatste zin uit het rapport opmerkelijk: “De industrie dient vooral haar blik te richten op alternatieve verdienmodellen.” **IK**

Bronnen

- Het rapport van de Werkgroep Auteursrecht is te vinden op: www.tweedekamer.nl/images/Eindrapport%20parlementaire%20werkgroep%20auteursrechten_tcm118-189136.pdf.
- Het rapport van de Commissie Brinkman is te vinden op: www.commissiebrinkman.nl.